

A photograph of three young women walking towards the camera on a paved area, likely a race track paddock. The woman on the left has long dark hair and is wearing a light-colored dress with a large floral pattern in shades of pink, red, and green. She is carrying a black shoulder bag. The woman in the center has blonde hair pulled back and is wearing a brown and white dress with a crisscross pattern on the bodice and a thin belt. She is also carrying a black shoulder bag. The woman on the right is wearing sunglasses and a colorful, patterned top. In the background, there are other people, some in racing suits, and structures typical of a race track, including a red and white truck on the left and a grandstand on the right.

Terug naar Monza 2006

Bye bye glitter & glamour

De miljoenen stromen in het weekeinde van 10 september 2006 nog van alle kanten het rennerskwartier van de Formule 1 in Monza binnen. Het is het begin van het einde van een grenzeloos tijdperk.

Door Nando Boers

Het einde Valencia, 21 augustus 2009

Als Michael Schumacher om iets na negen uur in de ochtend in Valencia het rennerskwartier betreedt, komt er een einde aan het glittertijdperk in de Formule 1. Bijna achttien jaar eerder luidde zijn razendsnelle, onder andere door Bernie Ecclestone georkestreerde, overgang van Jordan naar Benetton-Ford het begin in van het decadente tijdperk. Schumi's flitstransfer trekt de grote Duitse economie de sport in.

In Valencia geeft Schumacher een hand, zegt gedag en vraagt aan Sabine Kehm, al jaren zijn persoonlijke persvertegenwoordigster, waar hij heen moet. Hij is gekleed in het wit (blouse, korte broek en gymshoenen) en hij kent hier de weg niet. Een paar dagen eerder heeft hij zijn comeback vanwege fysieke problemen afgeblazen, de komende dagen zal hij als Ferrari-adviseur bij de pitsmuur plaatsnemen.

Schumacher groet en slaat de hoek om.

Het begin van het einde Monza, 10 september 2006

Het is even na half vier in de middag als Michael Schumacher in zijn rode overall plaatsneemt achter de microfoon na de overwinningssceremonie. Hij deelt mee dat hij na het seizoen stopt, de zeventvoudige wereldkampioen vreest dat hij de energie in 2007 niet meer kan opbrengen. Langzaam afglijden is hem onwaardig.

Eerder die dag toont Spyker Cars NV uit Zeewolde zich aan de wereld. Tegenwoordig verlaten autofabrikanten de sport, maar op 10 september 2006 vertelt Spyker trots over de op zaterdagnacht bereikte overeenstemming met miljardair Alex Shnaider over de verkoop van Midland F1 voor 106,6 miljoen dollar. Een jaar later is het avontuur van Spykerbaas Victor Muller en zijn zakenpartner Michiel Mol ten einde als ze de renstal noodgedwongen weer van de hand doen. Op zaterdagmiddag inventariseert een

hoge delegatie van de Nederlandse bankgigant ING drie toptteams: Ferrari, McLaren en Renault. Twee weken later maakt ING de driejarige sponsorovereenkomst met Renault wereldkundig, ter waarde van 55 miljoen euro per jaar in ruil voor de banknaam op de auto's. In het kielzog tekent ING ook nog een contract met de marketingfirma Allsport ter waarde van 20 miljoen euro per jaar. De naam ING zal tot en met 2009 langs vele vangrails worden geplaatst.

Sabine Kehm, persoonlijk woordvoester van Michael Schumacher

"Het duidelijkst van dat weekeinde staat me bij dat ik vooraf wist van Michaels besluit. Het zou de aankondiging worden van het einde van een groots en geweldig verhaal. Dat maakte me verdrietig, voor mij eindigde een periode die een groot deel van mijn leven had bepaald. Ik wist ook dat Michael gemengde gevoelens had. Hij had het besluit genomen na de kwalificatie in Bahrein, bij de eerste GP van het seizoen. Michael evenaarde daar het recordaantal *pole-positions* van Ayrton Senna. Naderhand vroegen mensen hem er naar en toen kwam het besef over het afscheid. Ik voelde dat en ergens aan het begin van de zomer, begin juni denk ik, vroeg ik hem er naar. Michael zei me dat hij niet zeker wist of hij het me wel moest vertellen. Hij zei: 'Want als je niets weet, kun je ook niets loslaten.' Hij wilde me beschermen. 'Wil je het weten of liever niet?' Ik zei: 'Natuurlijk, ik wil het weten, omdat ik me dan beter kan voorbereiden.' Ik wist dat het in Monza *a big casino* zou worden. "Het werd moeilijk, omdat iedereen iets bij me probeerde los te krijgen. Het is belangrijk, ook in een onbewaakt ogenblik, geen hints te geven. Ik was op mijn hoede, want het zou een grote bende worden als ik het verklootte. Michael moest het zeggen. Ik wist ook dat *Bild Zeitung* met een 'verhaal' zou komen. Het is zo belangrijk voor *Bild* om als eerste te komen en ik wist dat als niemand iets zou zeggen, ze toch iets gingen publiceren, alleen om

CATWALK - Alsof de pitsstraat een catwalk is, paraderen modellen door het rennerskwartier van Monza toen de bomen nog tot aan de hemel groeiden in de F1. Foto: ANP

te provoceren. Ik lachte dus ook een beetje toen het op woensdag gebeurde. Ze bluften, want er slechts waren vijf mensen – Michael, zijn vrouw, zijn manager, Ferrari F1-baas Jean Todt en ik – die het wisten. Zelfs de hoogste Ferrari-baas, Luca di Montezemolo, wist het niet.

"Ik vond het een speciaal moment toen hij begon aan de race. Ik stond in de pits en wist: na de race komt de mededeling. We hadden het 's morgens doorgenomen. Na de race zagen we elkaar bij de deur voor de ruimte van de persconferentie. Dat was speciaal voor ons, ik zag dat hij geïrriteerd was, emotioneel. Hij keek me aan en vroeg: 'Wat wilde ik ook alweer zeggen?' Ik gaf de namen van de mensen die hij wilde bedanken en toen hij eenmaal op de stoel zat, was hij weer kalm.

"Uiteindelijk liep het mis in de persconferentie van de winnaar na de race, omdat in de perszaal het bericht al werd rondgedeeld nog voordat hij het op televisie had gezegd. Vervolgens werd er van alles bijgehaald, maar er zat niets achter. Met zekerheid kan ik je zeggen: 'Het was niet Luca di Montezemolo die hem er uit heeft gewerkt.' We wisten al twee jaar van de komst van Kimi Räikkönen naar Ferrari, Michael wilde Kimi aan boord. 'Ik vind het moeilijk om te zeggen of de Formule 1 is veranderd, want mijn rol is nu anders. Ik verliet de sport ook. Het ziet er wel naar uit dat de Formule 1 het gouden tijdperk, de periode van onbeperkte glamour en glitter, achter zich heeft gelaten. Het is voorbij, het is minder gek, minder speciaal en behangen met minder glamour. Nu is het terug op een normaler niveau."

Mick de Haas, sponsorconsulent ING

"Ik denk dat het glimourelement wel blijft, hoewel het nu even uit de hele wereld is. F1 heeft een *reset* nodig, terecht, want de fabrikanten verlaten de sport en de budgetten worden wat normaler – zoals met de huizenprijzen. Maar ik zie het niet als het einde van de F1 zoals het nu is, want het blijft exclusief en er blijft veel televisieaandacht. Toen ik voor het eerst in de F1 kwam, riep iedereen: 'F1 gaat dood als de tabaksfabrikanten vertrekken.' Dat is niet gebeurd. Daarna kwam het grote geld van de autofabrikanten en een beetje

van de financiële instellingen. Ik denk dat we de volgende grote deal kunnen verwachten uit de farmaceutische industrie, maar zo groot als ING, toch de laatste grote sponsor die binnenkwam, dat duurt misschien wel weer vijftien jaar.

"Voor ons was dat Monza-ewekeinde de laatste stap voor de beslissing van dat grote project. Niemand van ING's raad van bestuur was ooit bij een GP geweest en dit was het moment waarop ze kwamen en dus blootgesteld werden aan die drie teams. Ik moest ze wegwijs maken. Het was spannend, want ING kon ook afhaken en zeggen: 'Niets voor ons.'

"We overnachtten aan het Comomeer, in Hotel Villa d'Este. Ze kwamen aan op

'Niemand zo groot als Schumi'

De uiteindelijk afgeblazen comeback van Michael Schumacher is voor Sabine Kehm, zijn persoonlijke woordvoerder, het bewijs dat Schumacher geen gelijke kent. "De gast die drie jaar is weggeweest trekt nog steeds alle aandacht. Er is nog niemand zo groot als Michael."

Volgens Kehm zat Schumacher helemaal niet te wachten op een terugkeer. Een maand voordien hadden ze het nog over de F1 gehad en volgens Kehm zei hij toen: 'No way I will come back.' Toen Felipe Massa crashte, hebben we het er nog een keer over gehad. Ik voelde dat die 100 procent zekerheid weg was. Toen hij naar het hoofdkantoor van Ferrari vloog, zat hij dichterbij dan bij ja. Het is Luca di Montezemolo geweest die hem heeft weten om te draaien, hij heeft hem op precies de zwakke plek geraakt en ik vind: dat mag. Luca heeft op hem ingespeeld. Hij zei: 'We hebben je nodig, je bent een vriend, de situatie vraagt er om, je moet ons helpen.' Toen heeft Michael direct toegezegd en is er een stoeltje op maat gemaakt."

Sabine Kehm: 'Het is voorbij, het is minder gek, minder speciaal. Nu is het terug op een normaler niveau'

UITSTRALING - ING was op Monza geïmponoerd door de allure van de F1 en besloot ter plekke voor het hoofdsponsorschap te gaan. Foto: Peter van Egmond

vrijdagavond, onder andere de directeur van ING Direct, Dick Harryvan. We maakten kennis en Harryvan zei bij een glas wijn: 'Luister, ik heb van F1 gehoord, leuk, maar het is duur en als we wat doen, wordt het Ferrari.' En wij hadden al die voorstellen al geanalyseerd en wisten: Renault voldoet aan de beste criteria. Het ging toen nog om een bedrag van 20 miljoen euro en bordreclame van 15 miljoen. Dat is later meer geworden (55 miljoen en 20 miljoen), omdat ze hoofdsponsor konden worden. Daar was in dat week-einde toen nog geen sprake van. Ik ging niet tegen Harryvan in, dacht alleen: hoe los ik dit nu weer op? Ik liet het in het weekeinde maar gebeuren.

"We hebben het in de oude stijl gedaan: op zaterdag – de belangrijkste dag – gingen we met de helikopter van het hotel naar het circuit, vlogen over het Comomeer, vijftien minuten. Als je het op de goede manier wilt doen, moet je het zo doen. De afspraken: van tien tot elf Renault, van elf tot twaalf McLaren en van twaalf tot één Ferrari. En aan het ein-

Mick de Haas: 'ING ging voor het hoofdsponsorschap. Voor mij was dat een totaal onverwacht resultaat'

de van elk uur kwam de teambaas nog even langs, Flavio Briatore en toen nog Ron Dennis en Jean Todt.

"Toen wij het Ferrari-motorhome betraden met een stel van die blazers, met van die Hollandse gezichten, merkten we dat de pers veel interesse had voor Ferrari, maar de journalisten waren zo geconcentreerd op Schumacher dat ze ons nooit hebben gezien. We hebben ook geluk gehad dat de Nederlandse pers ver weg van ons was of ons niet heeft gezien, omdat de journalisten bezig waren met Spyker. Ik was daar wel bezorgd over, want ING kon afgeschoten worden als het bekend zou worden. Wij hoorden al dat Schumacher zou stoppen, want ING wilde natuurlijk wel weten of Schumacher ook in 2007 zou rijden.

"Ik kon die Dick Harryvan niet erg goed 'lezen'. Hij heeft later bij ING nog een lobby gedaan voor Ferrari, maar toen zeiden ze, meen ik: 'Houd nu maar op over Ferrari.' Een van de argumenten was: we willen ING positioneren als een *global player* en Ferrari is als merk groot, maar niet als bedrijf. Wij moesten zelf iets groots uitstralen.

"Op zaterdagmiddag keken we vanaf de achterkant van de hoofdtribune uit over het rennerskwartier en ze wisten niet dat het zo strak geregeld was in de F1. De mensen van ING stonden te tolleren. Dat was het omslagpunt, ze berichtten naar Amsterdam: 'Dit is iets voor ons.' Toen dat besloten was, zeiden ze: 'Laten we het dan ook meteen goed doen.' Ze gingen voor het hoofdsponsorschap. Voor mij was dat een totaal onverwacht resultaat. Ik had eerder gedacht dat ze zouden vragen: 'Kan het ook voor 15 miljoen?'"

Victor Muller, algemeen directeur Spyker

"Ik zie die monsterlijke kleuren voor me van de Midland-auto met het Spykerlogo op de neus. Een stickertje! Dat deed wel pijn. Dat was ons *mark* op de industrie... En daar werd op zondagmorgen

nog ongelooflijke ruzie om gemaakt door Alex Shnaider, want wij hadden die logo's overal op geplaatst, nog voordat de deal effectief was. Had hij wel gelijk in en terugkijkend zeg ik: 'Dat zou ik niet nog een keer zo doen.' Het was ons enthousiasme. Het was ook zo'n hectische tijd. De details zijn erbij ingeschoten, het was een *quick-fix*. Hadden we het niet moeten doen? Nee, beter. Had het veel uitgemaakt? Nee. Wat me ook bijblijft, is het euforische gevoel waarmee ik zondagmorgen wakker werd. Ik kon het niet geloven! Het was ons gelukt. Dit kon niet waar zijn! Ik stuurde een sms'je naar Michiel: 'Het is toch niet te geloven? *We did it!*' Ik dacht: dit is het begin van Spyker als *household brand* wereldwijd en dat is het gek genoeg – tot op zekere hoogte – ook geworden, maar niet op de manier die ik hoopte. Twee jaar na dato is het zó opmerkelijk te constateren dat alle

De laatste stap voor de revolutie

In de schaduw van al het F1-ruis zette een coureur zijn laatste stap naar de F1. Zijn komst, een paar maanden later, zou een kleine revolutie op gang brengen. Lewis Hamilton, die naar verluidt een marktwaarde van een miljard dollar vertegenwoordigt, won op zaterdagmiddag in Monza de titel in de GP2-klasse. Een half jaar later debuteerde hij, als eerste zwarte coureur in de F1, in Melbourne voor McLaren. In 2008 won hij zijn eerste wereldtitel.

negatieve connotaties door de tijd zijn verzwolgen. Ik merk alleen nog de positieve kanten. Hoe onbegrijpelijk is dat? Alleen het feit dat Spyker in de F1 heeft gezeten, geeft een soort van positieve connotatie bij mensen die een Spyker willen kopen.

"Ik had buikpijn van opwindings toen ik met Michiel over de startopstelling liep.

Ik was werkelijk buiten mezelf. Ik vond het zó'n wonderlijke prestatie. Het was de eerste dag van wat een succesvolle entree had moeten worden en dat is het niet geworden. Mijn verwachtingen waren erg hoog. Ik dacht: met Spyker in de F1 moet ik Spyker kunnen uitbouwen tot een wereldspeler, met misschien wel de verkoop van duizend auto's per jaar.

"In de F1 was er tot 2006 sprake van een zekere mate van decadentie en dat is ook de aantrekkingskracht van F1. De sport is daarna niet fundamenteel veranderd, het is volgens mij wel het begin van een nieuwe cyclus die ergens in 2009 eindigt. Binnenkort komen we in een nieuwe cyclus terecht. Er zal niet heel veel veranderen. Iedereen denkt dat deze economische cyclus lang en uitgerekte zal zijn richting herstel. Ik denk van niet, ik denk dat we

heel hard de bocht omgaan. Dat ontleen ik aan twee dingen: ik lig de hele dag met mijn oor op de spoorrails, via het contact met mijn clientèle, de topmensen uit heel veel industrieën. De tweede bron is mijn vader, die 87 is. In 1945 dacht iedereen dat het heel lang zou duren voordat Europa, dat in de as lag, uit de puinhopen zou herrijzen. Hij zei me onlangs: 'Deze crisis doet me denken aan 1945, alles ligt in puin, iedereen is geraakt door de economische oorlog die heeft gewoed.' Wat gebeurde er na '45? Iedereen wilde alles zo snel mogelijk vergeten. Weg met die ellende, *spend your way out of it*.' Ik denk dat er binnen zes maanden weer financiering loskomt van de banken en dan komen we uit dit gat. Ik denk dat het in de F1 uitbundiger wordt, maar zonder de overdaad van voorheen." ●

Spyker nog niet klaar met Formule 1

Spyker-baas Victor Muller heeft de F1 nog lang niet uit zijn hoofd gezet, ondanks een rampzalig seizoen in 2007 dat de fabriek aan de rand van een faillissement bracht. Of een terugkeer realistisch is, vindt hij 'moeilijk in te schatten'. "We zullen zeker kijken of er een weg terug is." Volgens Muller is F1 nog altijd 'het beste marketinginstrument op aarde voor een kleine sportwagenfabrikant.' Hij keert alleen terug als er plaats is in een 'volwassen, goed gerund team'. "De productie van straatauto's moet daar bij ondergebracht worden," zegt Muller. "Onder één dak, dat is de enige manier. Dat zou betekenen dat we Zeewolde moeten verlaten, maar dat lijkt me geen probleem."